

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 23 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinskio (pranešėjas), Antano Simniskio (kolegijos pirmininkas) ir Dalios Vasarienės, teismo posėdyje kasacine raštinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo **uždarosios akcinės bendrovės „Manpower Lit“** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. birželio 20 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo uždarosios akcinės bendrovės „Manpower Lit“ ieškinį atsakovams E. S., M. L., M. P., V. V. ir R. V. dėl darbo ginčo, trečiasis asmuo – Europos lyčių lygybės institutas.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių vienodo darbo užmokesčio laikiniams darbuotojams ir nuolatiniams laikinojo darbo naudotojo darbuotojams mokėjimą, aiškinimo ir taikymo.

Ieškove UAB „Manpower Lit“ kreipėsi į teismą, prašydamą panaikinti Valstybinės darbo inspekcijos Vilniaus teritorinio skyriaus Darbo ginčų komisijos (toliau – Darbo ginčų komisija) 2018 m. birželio 20 d. sprendimą Nr. DGKS-3440 ir atsakovo ieškinius atmesti.

Ieškove nurodė, jog Darbo ginčų komisija 2018 m. birželio 20 d. sprendimu darbuotojų byloje Nr. APS-36-8639, Nr. APS-36-8641, Nr. APS-36-8642, Nr. APS-36-8643, Nr. APS-36-8644, Nr. APS-36-8646, Nr. APS-36-8648 darbuotojų prašymą tenkino iš dalies: pripažino, kad UAB „Manpower Lit“ juos diskriminavo, mokėdama mažesnę darbo užmokesčio, mokėtiną tuo atveju, jeigu jie būtų dirbanti tiesiogiai Europos lyčių lygybės institute (toliau – Institutas, EIGE), bei nusprendė išieškoti darbo užmokesčio nepriemokas už 2018 m. šešių mėnesių laikotarpį: V. V. – 4459,38 Eur, M. L. – 3979,38 Eur, E. S. – 3979,38 Eur, M. P. – 4459,38 Eur, R. V. – 4459,38 Eur (sumos, neatskaičius mokesčių). Darbo ginčų komisija laikė, kad pagal laikinojo darbo sutartį įdarbinti darbuotojai faktiškai atliko nuolat dirbančių darbuotojų darbo funkcijas. Darbo ginčų komisija pripažino, kad ieškovo darbo apmokėjimo sąlygos turi atitikti EIGE taikomas sutartininkams („Contract Agent“) II grupės 4 kategorijos darbuotojų apmokėjimo sąlygas, atitinkančias visas užduočių atlikimo (asistento) sąlygas ir gyvytį išimkslinimo cenzus, t. y. taikė 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones (toliau – Direktyva 2008/104/EB), Lietuvos Respublikos darbo kodeksą (toliau – DK) 75 straipsnio 2 dalį. Darbo ginčų komisija atsisivėlė į DK 75 straipsnio 2 dalį, kurioje nustatytas imperatyvas laikinojo įdarbinimo įmonei užtikrinti, kad už darbą laikinojo darbo naudotojai laikinojo darbuotojo darbo užmokeskis būtų ne mažesnis už užmokesčio, koks būtų būtų mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų laikinąjį darbuotoją įdarbinęs pagal darbo sutartį toje pačioje darbo vietoje.

Ieškoves teigimu, atsakovai teminuotų laikinojo darbo sutarčių pagrindu buvo priimti dirbti ieškovo įmonėje kaip laikinieji darbuotojai, kurie savo darbo funkcijas faktiškai vykdė pas laikinojo darbo naudotoją – trečiąjį asmenį EIGE. Tokio įdarbinimo pagrindas – 2012 m. EIGE skelbtas ir ieškoves lūmėtas viešasis konkursas, kurio sąlygų 16 punkte buvo nurodyta, koks darbo užmokeskis turėtų būti mokamas laikiniams darbuotojams. Atsakovų su ieškove sudarytų darbo sutarčių terminas buvo susietas su laikinojo darbo naudotojo užsakymo pasibaigimu. Šalims buvo aišku, kad pasibaigus EIGE ir ieškoves sutartiniais santykiams, pasibaigs ir atitinkamų darbuotojų darbo sutartis. Su tuo susijusias aplinkybes patvirtina E. S., M. L. ir M. P. Darbo ginčų komisijai išdėstyta pozicija, nurodant, jog jų darbo sutartys, sudarytos su ieškove 2015 m. rugsėjo 1 d., 2015 m. gruodžio 3 d. bei 2015 m. rugpjūčio 11 d., buvo nutrauktos 2016 m. gegužės 31 d., kai baigėsi ieškoves ir EIGE laikinojo įdarbinimo sutartis (projektas). Vėliau atsakovės E. S., M. L. ir M. P. darbo kitoje laikinojo įdarbinimo įmonėje (UAB „Demoli“, tačiau pas tą patį laikinojo darbo naudotoją. Atsisivėlgdama į tai, kad, 2016 m. gegužės 31 d. nutraukus darbo sutartis, atsakovės jokių pretenzijų ieškovei nereiškė, ieškove nusprendė, kad aptartas modelis visoms ginčo šalims buvo tinkamas.

Atsakovo darbo santykių metu keičiantis ekonominei padėčiai šalyje ieškove ne kartą mėgino, atsisivėlgdama į laikinųjų darbuotojų interesus, prašyti laikinojo darbo naudotojo (EIGE) padidinti laikiniams darbuotojams mokėtiną darbo užmokesčio tarifą. Galutinį sprendimą dėl laikinųjų darbuotojų darbo užmokesčio tarifo didinimo priimdavo EIGE, t. y. trečiajam asmeniui nesutikus to daryti, ieškove neturėjo realių galimybių mokėti darbuotojams didesnę darbo užmokesčio, 2018 m. vasario mėnesį ieškove, reaguo-dama į atsakovo iškeltą klausimą dėl vienodo darbo užmokesčio laikiniams darbuotojams ir nuolatiniams laikinojo darbo naudotojo darbuotojams mokėjimo (DK 75 straipsnis), išsiuntė EIGE raštą dėl informacijos pateikimo. Ieškoves raštą laikinojo darbo naudotojas atskė 2018 m. kovo 7 d., nurodymas, kad EIGE neturi įdarbinusi (neįdarbina) tokios kategorijos darbuotojų, su kuriais objektyviai būtų galima palyginti laikinuosius darbuotojus.

Ieškove pažymėjo, jog tiek iki 2017 m. liepos 1 d. galiojusio Lietuvos Respublikos įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones įstatymo (toliau – Įstatymas) 3 straipsnis, tiek nuo 2017 m. liepos 1 d. įsigaliojusio DK 75 straipsnis yra skirti Direktyvos 2008/104/EB nuostatomis įgyvendinti. DK 75 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog laikinojo įdarbinimo įmonė privalo užtikrinti, kad už darbą laikinojo darbo naudotojai laikinojo darbuotojo darbo užmokeskis būtų mokamas ne mažesnis už užmokesčio, koks būtų jam mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų laikinąjį darbuotoją įdarbinęs pagal darbo sutartį toje pačioje darbo vietoje, išskyrus atvejus, kai pagal neturimuotų laikinojo darbo sutartį dirbantys laikinieji darbuotojai tarp siuntinių dirbti gauna darbo užmokesčio iš laikinojo įdarbinimo įmonės ir šio darbo užmokesčio dydis tarp siuntinių dirbti yra toks pats kaip ir siuntinių dirbti metu. Atsakovai ginčo nagrinėjimo Darbo ginčų komisijos nagrinėjimo metu pripažino, jog tokių pačių nuolatinių darbuotojų užmąmų darbo vietų, kurias užima ir laikinieji darbuotojai, bei mokamą darbo užmokesčio (EIGE) nėra. Tai reiškia, kad nėra objektyvus galinbės nustatyti, koks laikiniams darbuotojams būtų mokamas darbo užmokeskis, jeigu jie būtų tiesiogiai įdarbinti EIGE. Tačiau Darbo ginčų komisija nepagrįstai atsakovo einamas pareigas (darbo vietas) prilygino EIGE „Contract Agent“ (sutartininkų) II grupės 4 kategorijai ir pagal tai nusprendė išieškoti atsakovams iš ieškoves darbo užmokesčio nepriemokas, taip pat įpareigojo ieškove pakeisti atsakovo darbo užmokesčio.

Tokią situaciją ieškove laikė neteisėta, nes laikinojo darbo naudotojas 2018 m. kovo 7 d. atsakyme ieškovei aiškiai išdėstė poziciją, kad EIGE neturi įdarbinusi (neįdarbina) tokios kategorijos darbuotojų, su kuriais objektyviai būtų galima palyginti laikinuosius darbuotojus. Laikinojo darbo naudotojas 2018 m. gegužės 25 d. rašte ieškovei nurodė, jog tiesiogiai įdarbina jokių darbuotojų, kurių darbo sutartims būtų taikomos Lietuvos Respublikos darbo teisės normos. Nuolatinių EIGE darbuotojų darbo santykius reguliuoja Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai ir kitų tarmatųjų įdarbinimo sąlygos, todėl laikinojo darbo naudotojas nuolatinių darbuotojų, skaitant ty, kurie patenka į „Contract Agent“ (sutartininkų) II grupę, atžvilgiu vadovaujasi šiuo reguliavimu, o ne Lietuvos Respublikos darbo teise. Atsisivėlgant į tai, kad laikinieji darbuotojai negali būti prilyginami nuolatiniams (praėjusiais Europos Komisijos administruojamą atranką) darbuotojams, DK 75 straipsnio nuostatos dėl vienodo darbo užmokesčio laikiniams ir tiesiogiai įdarbinėtiems darbuotojams EIGE atveju nėra taikytinos.

Ieškoves nuomone, faktas, jog Europos Sąjungos įstaigose įdarbinti darbuotojai, skirtingai nei kiti toje valstybėje narėje dirbantys darbuotojai, yra priskiriami subjektams, kuriems taikomas teisinis reguliavimas pagal Europos Sąjungos teisę, negali būti laikomas diskriminacija (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) 2003 m. balandžio 1 d. sprendimas byloje *Mascetti prieš Komisiją*, bylos Nr. T-11/02). Tiesioginiams darbuotojams taikomi kiti atitrakos kriterijai nei laikiniams. Be to, atsakovai yra priskirti „Temporary agent“ AD arba AST kategorijai. Atsisivėlgant į tai, kad EIGE kiti darbuotojai neatlieka tokių pačių darbo funkcijų ir nepriklauso tokiai pačiai pareigybei kaip atsakovai, yra racionalus bei pagrįstas atsakovo priskyrimas specifinei kategorijai („Temporary Agent“ AD arba AST).

Ieškoves vertinimu, nesant tokios pačios nuolatinių darbuotojų užimamos darbo vietos, kurią užima ir laikinieji darbuotojai pas laikinojo darbo naudotoją, turi būti pripažįstama svarbia laikinojo darbo naudotojo valia dėl galimo darbo užmokesčio mokėjimo įdarbinant darbuotojus į tokią darbo vietą tiesiogiai. Ši EIGE valia atspindėjo nutarimą konkurso dėl laikinojo įdarbinimo paslaugų pirkimo sąlygas. Laikinių darbuotojų darbo užmokeskis buvo nustatytas pagal konkurso sąlygas, todėl tokiu būdu EIGE iš esmės ir nusprendė, kokių dydžio darbo užmokesčio gaus laikinieji darbuotojai ir kokią darbo užmokesčio jie gautų, jeigu būtų įdarbinti tiesiogiai eiti tokias pareigas (darbo vietoje). Be to, vadovaujantis DK 75 straipsnio 2 dalimi, būtent laikinojo darbo naudotojas, vykdydamas pareigą mokėti laikiniams darbuotojams tokį darbo užmokesčio, koks būtų mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų laikinąjį darbuotoją įdarbinęs pagal darbo sutartį toje pačioje darbo vietoje, laikinojo įdarbinimo įmonės pareikalavimu turi pateikti informaciją apie jo įdarbinimui atitinkamos kategorijos darbuotojams mokamą darbo užmokesčio sumą, todėl teismas vadovavosi sąlygas turėjo užtikrinti tinkamą Lietuvos Respublikos teisės aktų laikymąsi tiek organizuojant konkursą, tiek sudarant bei vykdatant su konkurso laimėjusiu subjektu laikinojo įdarbinimo sutartį. Atsisivėlgant į tai, ieškove neturėjo pagrindo abejoti, kad laikinojo darbo naudotojas, konkurso sąlygose nurodymas darbo užmokesčio laikiniams darbuotojams dydžius, tinkamai atsisivėlė į laikiniams darbuotojams taikytinas garantijas. Be to, ieškove, dalyvaudama konkurse, neturėjo pagrindo įžvelgti neteisingo mokėjimo už darbą fakto, nes EIGE nurodymas laikinųjų darbuotojų darbo užmokesčio viršijo buvusį šalies vidurkį. Be to, ieškoves pagal konkurso sąlygas EIGE teiktame pasiūlyme dėl kainodaros buvo aiškiai išskirtas laikinių darbuotojų darbo užmokesčio ir ieškoves atlygis, t. y. laikinojo darbo naudotojas turėjo visas galimybes įvertinti laikinių darbuotojų atlygį iki 2017 m. liepos 1 d. galiojusio Įstatymo 3 straipsnio (atitinkantis DK 75 straipsnį) kontekste, neįgami pastabų šie EIGE nebuvo gauta.

Ieškoves vertinimu, darbo užmokesčio priklausoma ne tik nuo pareigybė keliamų kvalifikacinių reikalavimų, bet ir nuo funkcijų sudėtingumo, darbo kiekio ir kokybės, veiklos rezultatų bei darbo paklausos ir pasiūlos darbo rinkoje. Nagrinėjamo darbo ginčo atveju atitinkamai išsilavinimo, kurį savo sprendime pabrėžė Darbo ginčų komisija, turėjimas pats savaime nereiškia, jog atsakovai privalo gauti kuriai nors iš nuolatinių EIGE darbuotojų kategorijų mokamą darbo užmokesčio.

Ieškove taip pat nurodė, jog Darbo ginčų komisijos 2018 m. birželio 20 d. sprendimu įpareigojus pakeisti M. L. darbo užmokesčio, nustatant 2077,02 Eur, ji tokio sprendimo negali įvykdyti, nes atsakovė ieškoves įmonėje nebedirba nuo 2018 m. kovo mėn.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. vasario 20 d. sprendimu ieškoves ieškinį atmėtė: priteisė iš ieškoves darbo užmokesčio nepriemoką M. L. – 3979,38 Eur; M. P. – 3979,38 Eur; E. S. – 3979,38 Eur; V. V. – 4459,38 Eur; R. V. – 4459,38 Eur (neatskaičius mokesčių); įpareigojo darbdavę UAB „Manpower Lit“ skaičiuojant atsakovams prieštais, neatskaičius mokesčių, darbo užmokesčio nepriemokų sumas į vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimą įtraukti apskaičiuotą darbo užmokesčio sumą, padidintą 1,289 karto; įpareigojo darbdavę UAB „Manpower Lit“ patikslinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus teritoriniams skyriui duomenis apie atsakovo draudžiamąsias pajamas: M. L. – po 1543,23 Eur; E. S. – po 1543,23 Eur; M. P. – po 1543,23 Eur; V. V. – po 1543,23 Eur; R. V. – po 1543,23 Eur kas mėnesį už paskutinius 6 mėnesius iki jų atleidimo iš darbo dienos; priteisė iš ieškoves 2000 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo EIGE. Nurodė, įsistejęs teismo sprendimui, Darbo ginčų komisijos 2018 m. birželio 20 d. sprendimą Nr. DGKS-3440 laikyti netekusiu galios.

Teismas nustatė, kad V. V., M. L., E. S., M. P. ir R. V. laikinojo darbo sutarčių pagrindu buvo įdarbinti UAB „Manpower Lit“ atitinkamoms pareigoms, darbdavė įsipareigojant mokėti atitinkamą valandinį darbo užmokesčio: V. V. – dokumentacijos skyriaus asistente, 5,20 Eur, darbo sutartis Nr. 1684; M. L. – personalo skyriaus asistente, 4,34 Eur, darbo sutartis Nr. 1578; E. S. – komunikacijos skyriaus asistente, 5,20 Eur, darbo sutartis Nr. 1582; M. P. – administracijos asistente, 4,34 Eur, darbo sutartis Nr. 1577; R. V. – IT specialistu, 5,20 Eur, darbo sutartis Nr. 1682. Darbo santykių laikotarpiu atsakovo darbo užmokesčiai svyravo, buvo sumažinti, vėliau atkurti. Darbuotojai, kreipdamiesi į Darbo ginčų komisiją, nurodė, jog visiems buvo mokamas 5,43 Eur valandinis darbo užmokeskis. Byloje nebuvo ginčo dėl darbuotojus apskaičiuotų vidutinių mėnesinių darbo užmokesčio sumų, todėl teismas vadovavosi byloje esančiais duomenimis, kad V. V. ir R. V. mėnesinis vidutinis darbo užmokeskis buvo 800 Eur, M. L., E. S. ir M. P. – 880 Eur (neatskaičius mokesčių). Visų darbuotojų darbo sutartys buvo nurodyta, jog darbuotojas darbo funkcijas atlieka darbdavio nurodyto laikinojo darbo naudotojo naudai. Prie laikinojo darbo naudotojo buvo sudaryti priedai, kuriuose nurodyta, kad laikinojo darbo naudotojas yra EIGE bei nurodytas laikinojo darbo naudotojo asmuo, atskaitingas už nurodymų, susijusių su darbo funkcijų atlikimu, davimą ir darbo saugos darbo vietoje užtikrinimą. Darbo sutartys buvo nurodytas terminas – iki darbo naudotojo EIGE užsakymo atitinkamų pareigų pozicijų pabaigos. Teismas taip pat nustatė, jog su visais atsakovais 2019 m. sausio 1 d. ieškove buvo nutraukti darbo sutartys, t. y. su V. V. darbo santykiai pasibaigė 2018 m. rugpjūčio 31 d., su M. L. – 2018 m. balandžio 12 d., su E. S. – 2018 m. rugpjūčio 29 d., su M. P. – 2018 m. rugpjūčio 16 d., su R. V. – 2018 m. gruodžio 31 d.

Teismas taip pat nustatė, kad ieškove ir EIGE ginčo santykiuose siejo sutartis EIGE/2016/ADM/20, kurios dalykas – laikino personalo paslaugų teikimas EIGE. Techninės sutarties sąlygose nurodoma, kad EIGE laikino personalo paslaugų poreikis susijęs su pagalba EIGE teisės aktais nurodytiems tarmatuoju; vietoj įprastų konkrečių projektų užduočių laikinai atlikti papildomas užduotis; susidoroti su dideliu darbu krūviu tam tikrais laikotarpiais; stiprinti darbuotojų trūkumą, kai EIGE darbuotojai neatskaičius dėl tam tikrų priežasčių, taip pat nurodoma, kad laikinas personalas laikoma EIGE ne tesės aktais numatytais darbuotojais, išnašose patikslinant, jog EIGE turi apie 40 darbuotojų, kuriems taikomi darbuotojų nuostatai ir kitų Europos Sąjungos tarmatuoju įdarbinimo sąlygos. Techninės sąlygose taip pat nurodyti reikalingo personalo profilių tipai ir kategorijos (A, B, C) – jaunesnysis specialistas, specialistas, vyresnysis specialistas, priklausomai nuo turimo išsilavinimo ir darbinės patirties, bei surašyti kiti pagaidijami reikalavimai ir būsimos darbo sąlygos. Atitinkamai, laikantis viešojo pirkimo nurodytų sąlygų, pagal trečiojo asmens poreikius ieškove skelbė konkursus į atsakovo pareigybių vietas, kėlė į imetę darbo skelbimus (<https://www.drlb24.lt/darbo-skelbimai>; <https://www.cvbankas.lt>). Skelbimuose glaustai buvo nurodomas darbo pobūdis ir reikalavimai atitinkamai pozicijai užimti. Kaip paaiškino atsakovai teismo posėdžių metu, jie pretendavo į pareigas pagal skelbimus, dalyvaudavo darbo pokalbiuose ir buvo atitrakti, koks bus mokamas darbo užmokeskis, jiems buvo žodžiu pasakyta, jiems tai pasirodė patrauklus atlyginimas.

Teismas, remdamasis Direktyvos 2008/104/EB 1 straipsnio 1–3 dalimis, atmėtė kaip nepagrįstus trečiojo asmens argumentus, kad EIGE nurodytos direktyvos nuostatos negali būti taikomos. Pabrėžė, jog Direktyvos 2008/104/EB tikslas – užtikrinti laikinių darbuotojų apsaugą ir pagerinti darbo per laikinojo įdarbinimo įmones kokybę užtikrinant, kad laikiniams darbuotojams būtų taikomos 5 straipsnyje nustatytas vienodo požiūrio principas ir kad laikinojo įdarbinimo įmonės būtų pripažintos darbdavėmis, tu pat metu atsisivėlgant į poreikį nustatyti tinkamą darbo per laikinojo įdarbinimo įmones naudojimo sistemą, siekiant veiksmingai pridėti prie darbo vietų kūrimo ir lanksčią darbo formų pletimo (Direktyvos 2008/104/EB 2 straipsnis). Teismas, atsisivėlgdamas į tai, kad Direktyvos 2008/104/EB nuostatos buvo įgyvendintos 2016 metais šalių ginčo santykių metu galiojusiam Įstatyme, remdamasis Įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 3 punktu, DK 75 straipsnio 2 dalimi, Direktyvos 2008/104/EB 5 straipsniu, nusprendė, jog būtent ieškove – laikinojo įdarbinimo įmonė – atskaitinga už laikinių darbuotojų darbo užmokesčio dydį, ne mažesnę nei būtų jiems mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų juos įdarbinęs pagal darbo sutartį toje pačioje darbo vietoje. Teismas, atsisivėlgdamas į nurodytas aplinkybes, ieškove, kaip laikinųjų darbuotojų darbdavę, turėdė DK įtvirtintas pareigas, pripažino pažeidusią DK 75 straipsnio 2 dalį, nes atsakovams buvo mokami akivaizdžiai mažesni atlyginimai, nei jie mokami nuolatiniams trečiojo asmens darbuotojams, dirbantiems panašų administracinį darbą.

Teismas nurodė, kad pagal darbo sutarčių nuostatas, realiai vykdytas užduotis visi atsakovai vykdė administracinio pobūdžio funkcijas, buvo tam tikrų sričių EIGE nuolatinių ES tarmatuoju asistentai. Pareigybių aprašymų atsakovai neturėjo, todėl nebuvo galimybiės tiksliai įgyti jų funkcijų ir vykdyti veiklų su tiesiogiai EIGE įdarbinantis ir dirbančias ES tarmatuoju ar pareigūnais, išnašose patikslinant, jog EIGE turi apie 40 darbuotojų, atsakovai galėjo dubliuoti ar pavadoti atitinkamus tarmatuoju jų neįdarbinimo dėl ligos, šėmimų aplinkybių ir kt. atvejais, nes visas šalių ginčo funkcijas nebuvo ir iš dalies, ir visa apimtimi nesant tiesioginių jų vadovų darbe. Teismas pažymėjo, kad, į bylą esant pateiktiems elektroniniams laiškam, susirašijant atsakovams su jų tiesioginiais vadovais dėl užduočių, matyti, jog atsakovai vykdė savo vadovų jiems skiriamas užduotis, nežinomai ir negalėdami žinoti (nesant pareigybių nuostatų), ar tos užduotys patenka į jų kompetencijos ir atsakomybės ribas. Teismas sutiko, kad atsakovai negalėjo būti įdarbinti tiesiogiai dėl sudėtingos ES tarmatuoju įdarbinimo specifikos ir reikalavimų pačiai institucijai, tačiau tai nepaneigė fakto, kad atsakovai vykdė (iš dalies) EIGE dirbančių sutartininkų funkcijas. Teismas pabrėžė, jog atsakovai gali būti prilygti EIGE dirbantiems sutartininkams DK 75 straipsnio 2 dalies kontekste.

Teismas vertino, kad byloje yra nepaneigiamas, jog analogiškas funkcijas atliekantys darbuotojai galėtų būti įdarbinti tiesiogiai EIGE, nors jiems ir būtų taikoma kitokia atitrakos tvarka, kitokios atsakomybės ir mokamas būtent ES

- 32.2. Ieškovės nurodomas laikinių darbuotojų ir laikinojo darbo naudotojų nuolatinių (tiesiogiai įdarbintų) darbuotojų atlyginimų lyginimas yra aktualus tik kaip viena iš priemonių objektyviam laikinių darbuotojų atlyginimo dydžiui

nustatyti, tačiau toks lyginimas nėra privalomas ar imperatyvus [DK](#), Direktyvos 2008/104/EB nuostatų prasme. Šiuo atveju, atsižvelgiant į faktą, kad EIGE teigė neturinti darbuotojų, atliekančių analogiškas funkcijas, atsakovų darbo funkcijos, ir į faktą, kad EIGE yra subjektas, kurio visų įmanomų rūšių darbuotojų atlyginimai yra bendri nustatyti ir patvirtinti jai taikytinai nominaliais aktais, akivaizdu, kad atsakovų lyginimas su konkrečiais tiesiogiai įdarbinatais darbuotojais yra netikslus. Šiuo konkrečiu atveju atsakovams mokėtini atlyginimai nustatyti ne lyginant juos su kitais darbuotojais, tačiau atsižvelgiant į rašytinius dokumentus, kuriuose yra užfiksuoti minimalūs ir maksimalūs darbo užmokesčiai, mokėtini visiems ir bet kokiems EIGE tiesiogiai įdarbinamiems darbuotojams. Ieškovės nurodoma laikinųjų darbuotojų atlyginimo nustatymo metodika, t. y. lyginant juos su kitais darbuotojais, galėtų būti aktualii, jeigu nebūtų aiškūs informacijos šaltinio apie tai, kokius atlyginimus EIGE privalo mokėti savo tiesioginiams darbuotojams.

- 32.3. Atsakovams nebuvę surašyti ir pateikti pareiginių nuostatų, reglamentuojančių privalomas laikinųjų darbuotojų funkcijas, o darbo užduotis EIGE laikiniesiems darbuotojams pateikdavo pagal tuomet egzistuojantį poreikį. Atsakovų, kaip laikinųjų darbuotojų, vykdymas buvo išimtini administracinio pobūdžio, todėl atsakovai pagrįstai save priskiria ir priklauna II funkcinės grupės darbuotojams, atliekantiems kanceliarines arba sekretoriaus užduotis, biuro valdymo ir kitas lygiavertes užduotis. Taigi atsakovai pagrįstai savo darbo funkcijas prilygino II funkcinės pareigų grupės žemiausiam įmanomam 4 lygiui.
- 32.4. FGIH grupė laikinieji darbuotojai priskirti pagal jų atliekamų darbų pobūdį ir tipą, o ne pagal jų kvalifikacines savybes. Kvalifikacinės savybės būtų buvusios reikšmingos, jeigu laikinieji darbuotojai būtų reikavę FGIH aukštesnių kategorijų algų ar net FGIH lygio algos. Be to, laikinieji darbuotojai nėra tie subjektai, kurie privalo atitikti atrankos kriterijus į nuolatinio darbo pozicijas, nes laikinieji darbuotojai yra specifinio statuso subjektai, kurių nediskriminavimo taisyklės įtvirtintos [DK](#), pirmiausia ir skirtos tam, kad tokie asmenys nebūtų diskriminuojami vien tuo pagrindu, jog jie buvo įdarbinti kaip laikinieji, o ne nuolatiniai darbuotojai. Be to, trečiasis asmuo ieškovei buvo nurodęs, kad laikinieji darbuotojai, jeigu būtų įdarbinti bendra tvarka, gautų atitinkamą atlyginimą.
- 32.5. Kasaciname skunde yra pateikiama nepagrįsta informacija apie R. V. teismo posėdžio metu duotas paaiškinimus apie mėginimą kandidatuoti dėl tiesioginės darbo vietos EIGE. R. V. kandidatavo į trijų kitose ES institucijose į FGIH kategorijos (dar aukštesnės nei FGIH) tarmatų vietą ir visuose konkursuose įsitikino kvalifikacinius reikalavimus, todėl buvo pakviestas į darbo pokalbį. Šiuo atveju svarbu tai, kad konkurso dėl darbo pozicijos metu darbdavys išsirenka jam pritačiausią darbuotoją tai konkrečiai situacijai.
- 32.6. [DK 75 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintos laikinųjų darbuotojų teisių apsaugos garantijos ES yra reguliuojamos vienodai. ES institucinė praktika patvirtina, kad laikinųjų darbuotojų atlyginimai ES įsteigiose institucijose yra nustatomi vadovaujantis Direktyvos 2008/104/EB 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu reguliavimu, atitinkančiu [DK 75](#) straipsnio 2 dalį. Atsakovų žinios, ir kitos ES institucijos taiko Direktyvos 2008/104/EB 5 straipsnio 1 dalį, atitinkančią laikinųjų darbuotojų atlyginimų nustatymo modelį formuojant viešųjų pirkimų sąlygas, pavyzdžiui, Europos maisto saugos tarnyba (EFSA), Europos Sąjungos teisminio bendradarbiavimo agentūra (EJOJUST), Europos elektroninių ryšių reguliavimo institucija (BEREC), ES įstaigų vertimo centras (CDT).
- 32.7. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nesirėmė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 30 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-306-248/2017](#). Civilinėje byloje [Nr. 3K-3-306-248/2017](#) buvo sprendžiama dėl laikinojo darbuotojo darbo užmokesčio dydžio nustatymo, kai laikinasis darbuotojas atliko visškai tokias pačias darbo funkcijas kaip ir kiti laikinojo darbo naudotojo įdarbinti darbuotojai, tačiau prašė atlyginimo, kuris būtų ne bazinio dydžio, bet didesnis nei nustatytas minimalus atlyginimas tokio tipo darbuotojams. Atitinkamai, esant nurodytoms faktinėms aplinkybėms civilinėje byloje [Nr. 3K-3-306-248/2017](#), buvo aktualu vertinti asmens kvalifikaciją ir individualius požymius. Šiuo atveju atsakovai įrodinėjo, kad jų atliekamos darbo funkcijos atliko bent jau žemiausios administracinį darbą dirbančių darbuotojų kategorijos funkcijų apibrėžimą. Be to, atsakovų vertinimu, ginčo atveju teismas sutarkai susiklostė tarp ieškovės ir atsakovų, pareiga mokėti atitinkamo dydžio algą yra išskirtinai ieškovės pareiga atsakovams, o ne EIGE pareiga atsakovams. [Pagal](#) DK 75 straipsnio 2 dalį, atsakovams mokėtini atlyginimai, kurie būtų lygūs atlyginimams, kuriuos gautų darbuotojai, atliekantys tas pačias funkcijas, kurias atlieka atsakovai. Tačiau atsakovai įrodinėjo, kad dėl asmeninių savybių, kvalifikacijos ar specifinių darbo funkcijų jie turėtų būti mokami aukštesnės, specifinės kategorijos darbuotojų atlyginimus.
- 32.8. Ieškovės prašymas kreiptis dėl prejudicinio sprendimo priėmimo yra nepagrįstas, nes šiuo atveju poreikio aiškinti Europos Sąjungos teisės aktus nėra. ESTT nenagrinėja valstybės narės konkrečioje byloje taikytinos teisės klausimų. Šiuo atveju atsakovų teisės yra kildinamos iš [DK](#), o ne ES teisės aktų, ginčo šalys yra Lietuvos Respublikos subjektai, ieškovei ir atsakovams saisto pagal Lietuvos Respublikos teisę sudarytos laikinojo darbo sutartys; ieškovės pareigos atsakovams taip pat yra įtvirtintos [DK](#) nuostatomis; atsakovai savo reikalavimų teisę kildina iš [DK](#) nuostatų. Be to, EIGE yra pateikusi Europos Komisijos nuomonę, kurioje Europos Komisija yra nurodžiusi, kad, jos nuomone, ieškovės ir atsakovų sudarytos laikinojo darbo sutartys yra taikytina Lietuvos nacionalinė teisė, nes laikinieji darbuotojai nėra ES pareigūnai ar tarmatų darbuotojai. Atitinkamai pateikta Europos Komisijos nuomonė patvirtina aplinkybę, jog šios bylos ginčo objektas nėra šios teisės reguliavimo dalykas, nepaisant to, kad viena iš laikinojo darbo savybių šalių yra ES įsteigta agentūra (EIGE). Be to, atsakovų vertinimu, ginčo atveju teismas sutarkai susiklostė tarp ieškovės ir atsakovų, pareiga mokėti atitinkamo dydžio algą yra išskirtinai ieškovės pareiga atsakovams, o ne EIGE pareiga atsakovams. [Pagal](#) DK 75 straipsnio 2 dalį, atsakovams mokėtini atlyginimai, kurie būtų lygūs atlyginimams, kuriuos gautų darbuotojai, atliekantys tas pačias funkcijas, kurias atlieka atsakovai. Tačiau atsakovai įrodinėjo, kad dėl asmeninių savybių, kvalifikacijos ar specifinių darbo funkcijų jie turėtų būti mokami aukštesnės, specifinės kategorijos darbuotojų atlyginimus.

IV. Kreipimasis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, šio sprendimo esmė ir dalyvaujančių byloje asmenų rašytiniai paaiškinimai

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. gruodžio 30 d. nutartimi (kildų taisyso nutartis – 2020 m. sausio 10 d.) buvo sustabdytas bylos nagrinėjimas ir kreiptasi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą šiais klausimais:

- 1.1. Koks turinys turėtų būti suteikiamas Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalyje esančiai formulotei „valstybinė įmonė“? Ar Europos Sąjungos agentūros, tokios kaip EIGE, yra laikomos „valstybės įmonėmis“, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą?
- 1.2. Kokiems subjektams (laikinojo įdarbinimo įmonei, laikinojo darbo naudotojui, bent vienas iš jų, o galbūt abiem) pagal Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalį taikytinas ekonominės veiklos vykdymo kriterijus; ar 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1922/2006 3, 4 straipsniuose apibrėžtos EIGE veiklos sritys bei vykdomos funkcijos laikytinos ekonomine veikla, kaip ji apibrėžta (suprantama) Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalies prasme?
- 1.3. Ar Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 bei 3 dalyse gali būti aiškinamos, kad pagal jas Direktyva gali būti netaikoma toms valstybinėms bei privačioms laikinojo įdarbinimo įmonėms ar įmonėms laikinojo darbo naudotojoms, kurios Direktyvos 1 straipsnio 3 dalyje nurodytose sątykiuose nedalyvauja ir nevykdo Direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje minimos ekonominės veiklos?
- 1.4. Ar Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalies nuostatos dėl laikinųjų darbuotojų teisių į pagrindines darbo ir įdarbinimo sąlygas, visų pirma darbo užmokesčio, visa apimtimi turi būti taikomos Europos Sąjungos agentūroms, kurioms taikomos specialios ES darbo teisės normos ir SESV 335 ir 336 straipsniai?
- 1.5. Ar valstybės narės teisė ([DK 75](#) straipsnis), perkeltanti Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalies nuostatas visiems laikinųjų darbuotojų naudotojams (įskaitant ir ES institucijas), nepažeidžia SESV 335 ir 336 straipsniuose nustatytą ES institucijos administracinės autonomijos principo, Europos Sąjungos pareiginių tarnybų nuostatuose įtvirtintą darbo užmokesčio formavimo ir mokėjimo taisyklių?
- 1.6. Atsižvelgiant į tai, kad visos pareigybės (darbo funkcijos), į kurias darbuotojus tiesiogiai priima EIGE, apima užduotis, kurias gali įgyvendinti išskirtinai tik darbuotojai, dirbantys pagal Europos Sąjungos pareiginių tarnybų nuostatas, ar atitinkamas laikinųjų darbuotojų pareigybės (darbo funkcijos) gali būti laikomos „ta pačia darbo vieta“, kaip nustatyta Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje?

Teisingumo Teismas pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pateiktą prašymą 2021 m. lapkričio 11 d. priėmė prejudicinį sprendimą byloje *Manpower Lit*, C-948/19, kuriuo nusprendė:

- 1.7. Direktyvos 2008/104/EB 1 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka situacija, kai laikinojo įdarbinimo įmonė asmenis, sudariusius su ja darbo sutartį, skiria dirbti Europos lyčių lygybės institute (EIGE).
- 1.8. Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pareigos, kurias užima į Europos lyčių lygybės institutą (EIGE) paskirtas laikinasis darbuotojas, gali būti laikomos „ta pačia darbo vieta“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, net jeigu visos pareigos, į kurias EIGE tiesiogiai įdarbina darbuotojus, apima užduotis, kurias gali atlikti tik asmenys, kuriems taikomi Europos Sąjungos pareiginių tarnybų nuostatai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gruodžio 8 d. nutartimi buvo atnaujintas civilinės bylos nagrinėjimas ir pasiūlyta byloje dalyvaujantiems asmenims pateikti rašytinius teisinius argumentus dėl prejudicinio sprendimo, tačiau teismo nurodytu laikotarpiu nebuvo gauta jokių papildomų paaiškinimų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

V. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių vienodo darbo užmokesčio laikiniesiems darbuotojams ir nuolatiniams laikinojo darbo naudotojo darbuotojams mokėjimą, aiškinimo

Nagrinėjami atveju kilo klausimas, ar pažeidžiant nacionalinę teisę ir Direktyvą 2008/104/EB atsakovams buvo mokamas mažesnis darbo užmokeskis nei mokėtinas tuo atveju, jeigu jie būtų įdarbinti tiesiogiai EIGE, ir ar pagrįstai buvo nuspręsta jų naudai išieškoti darbo užmokesčio nepriemokas.

Ginčą nagrinėję teismai nusprendė, jog atsakovams nepagrįstai buvo mokamas mažesnis darbo užmokeskis, nei būtų mokamas tuo atveju, jeigu jie būtų įdarbinti tiesiogiai EIGE.

Ieškovė kasaciname skunde teismui pateiktus vertinimus ginčijo, be kita ko, argumentuodama tuo, kad, pirmiausia, EIGE ekonominės veiklos, kaip ji suprantama Direktyvos 2008/104/EB 1 straipsnio 2 dalies prasme, nevykdo, todėl minėta direktyva EIGE netaikytina; antra, teismai, atlikdami hipotetinį darbo užmokesčio palyginimą, privalėjo atsižvelgti ne į kitų darbuotojų (kitų darbo vietų) apmokėjimą, o į laikinojo darbo naudotojo valią dėl galimo darbo užmokesčio mokėjimo, jeigu pas laikinojo darbo naudotoją būtų įdarbinami darbuotojai, atliekantys lygiai tokias pačias funkcijas, kaip ir atsakovai.

Pasiakysdama dėl nurodytų kasacinio skundo argumentų, atsižvelgdama į darbo teisiinių santykių laikotarpius, teisėjų kolegija pažymi, jog Įstatymas, galiojęs iki 2017 m. liepos 1 d., nustatė darbo santykių tarp laikinųjų darbuotojų ir laikinojo įdarbinimo įmonų ypatumus, įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones sątykiuose dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas. Šio įstatymo kontekste laikinojo darbo naudotojas buvo apibrėžtas kaip fizinis, juridinis asmuo ar kita organizacinė struktūra, kuri naudoja ir kuriems prizuotinai ir vadovaujant laikinai dirba laikinieji darbuotojai (Įstatymo 2 straipsnio 3 dalis). Pagal to paties įstatymo nuostatas laikinojo įdarbinimo įmonė buvo suprantama kaip fizinis, juridinis asmuo ar kita organizacinė struktūra, atitinkanti darbdavio keliamus reikalavimus ir sudarę laikinojo darbo sutartis su laikiniais darbuotojais, turėdama tikslą juos siųsti laikinai dirbti darbo naudotojo naudai, pastarajam prizuotinai ir vadovaujant (Įstatymo 2 straipsnio 5 dalis).

Minėto įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog laikinojo darbo sutartys, be [DK](#), įtvirtintų būtinųjų darbo sutarties sąlygų, turi būti sudarytos, be kita ko, dėl darbo užmokesčio dydžio ir mokėjimo tvarkos, darbo užmokesčio, mokamo už laikotarpį tarp siuntinių dirbti darbo naudotojui, dydžio ir mokėjimo tvarkos. Laikinojo darbuotojo darbo užmokeskis darbo pas darbo naudotoją laikotarpį turi būti bent toks, koks būtų taikomas, jeigu darbo naudotojas būtų į tiesiogiai įdarbinęs jo pačioje darbo vietoje, išskyrus atvejus, kai laikiniesiems darbuotojams, pasirašiusiems neteterminuotą laikinojo darbo sutartį, tarp siuntinių yra mokamas toks pats darbo užmokeskis kaip ir siuntinių netu. Taigi Įstatymas gan aiškiai apibrėžė laikiniesiems darbuotojams mokėtino darbo užmokesčio principus.

[DK](#), įsigaliojusiam 2017 m. liepos 1 d., buvo nustatytas iš esmės analogiškas reguliavimas. [DK 75 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtinta, jog laikinojo įdarbinimo įmonė privalo užtikrinti, kad už darbą laikinojo darbo naudotojui laikinojo įdarbinimo įmonės mokėtinas būtų ne mažesnis už užmokeskį, koks būtų jam mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų laikinąjį darbuotoją įdarbinęs pagal darbo sutartį jo pačioje darbo vietoje, išskyrus atvejus, kai pagal neteterminuotą laikinojo darbo sutartį dirbantys laikinieji darbuotojai tarp siuntinių gautų darbo užmokeskį iš laikinojo įdarbinimo įmonės ir šio darbo užmokesčio dydis tarp siuntinių dirbti yra toks pats kaip ir siuntinių dirbti netu. Už pareigos mokėti laikinajam darbuotojui už darbą laikinojo darbo naudotojui tokį darbo užmokeskį, koks būtų jam mokamas, jeigu laikinojo darbo naudotojas būtų laikinąjį darbuotoją įdarbinęs pagal darbo sutartį jo pačioje darbo vietoje, įvykdyti laikinojo darbo naudotojas atsako subsidarijai.

Lietuvos Respublikos įstatymų leidėjų 2017 m. birželio 6 d. įstatymu Nr. XIII-413 atlikus [DK](#) pakeitimus, šis straipsnis buvo papildytas, nurodant, jog laikinojo darbo naudotojas, vykdydamas pirmiau minėtą pareigą, laikinojo įdarbinimo įmonės pareikalavimu turi pateikti informaciją apie jo įdarbinimą atitinkamos kategorijos darbuotojams mokamą darbo užmokeskį.

Pagal ESTT praktiką nacionaliniai teismai, taikydami nacionalines teisės akts, ypač nacionalinio įstatymo, priimto konkrečiai (-ioms) direktyvai (-oms) įgyvendinti, nuostatas, turi pareigą jas aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į susijusias direktyvos tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas jo nustatytas rezultatas (t. y., be kita ko, ESTT 2005 m. kovo 10 d. sprendimo byloje *Vasiliki Nikoloudi prieš Organismo Tilepikoinonion Ellados AE*, C-196/02, 73 punktą; 2010 m. sausio 28 d. sprendimo byloje *Uniplex (UK) Ltd prieš NHS Business Services Authority*, C-406/08, 45–46 punktus ir juose nurodytą ESTT praktiką). Atsižvelgus į tai, jog minėtos nacionalinės nuostatos į Lietuvos Respublikos teisę perkeltos įgyvendinant Direktyvą 2008/104/EB, svarbi atsižvelgti į šios direktyvos taikymo sritį, jos apibrėžiamus principus bei jų paskirtį (Įstatymo 1 straipsnio 1 dalis).

Direktyvos 2008/104/EB 12 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šia direktyva nustatoma laikinųjų darbuotojų teises ginanti sistema, kuri yra nediskriminuojanti, skaidri bei proporcinga ir kurioje taip pat atsižvelgiama į darbo rinkų bei darbo santykių įvairovę.

Direktyva 2008/104/EB taikoma darbuotojams, pasirašiusiems darbo sutartį ar turintiems darbo santykių su laikinojo įdarbinimo įmone, kurie paskirti laikinai dirbti įmonės laikinojo darbo naudotojose joms prizuotinai ir vadovaujant (Direktyvos 2008/104/EB 1 straipsnio 1 dalis).

Pagal Direktyvos 2008/104 1 straipsnio 2 dalį ši direktyva taikoma valstybinėms ir privačioms įmonėms, kurios yra laikinojo įdarbinimo įmonės ar įmonės laikinojo darbo naudotojos, vykdančios ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į tai, ar jos veikia siekdamos pelno. Direktyvos 2008/104/EB taikymo srityje įmonė laikinojo darbo naudotoja yra suprantama kaip fizinis ar juridinis asmuo, kuriam ir kurio prizuotinai bei vadovaujamas laikinai dirba laikinasis darbuotojas (dalis); pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos – darbo ir įdarbinimo sąlygos, nustatytos įstatymuose, kituose teisės aktuose, kolektyvinėse sutartyse ir (arba) kitose bendro pobūdžio privalomose nuostatose, galiojančios įmonės laikinojo darbo naudotojoje ir susijusios su: i) darbo laiko, viršvalandžių, pertraukų, poilsio laiko, naktinio darbo, atostogų ir valstybinių švenčių trukme; ii) darbo užmokesčiu (falis) (Direktyvos 2008/104/EB 3 straipsnio 1 dalies d, f dalys).

Direktyvos 2008/104/EB 5 straipsnis apibrėžia vienodo požiūrio principo esmę. Šio straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodyta, kad laikinųjų darbuotojų pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos jų paskyrimo į įmonę laikinojo darbo naudotoją laikotarpį yra bent tokios, kokias būtų taikomos, jei tai įmonė būtų juos tiesiogiai įdarbinusi tai pačiai darbo vietai užimti.

Nurodyto teisinio reguliavimo kontekste pažymėtina, jog visos minėtos Direktyvos 2008/104/EB nuostatos yra apibrėžtos siekiant įgyvendinti jos tikslus – užtikrinti laikinųjų darbuotojų apsaugą ir pagerinti darbo per laikinojo įdarbinimo įmones kokybę užtikrinant, kad laikiniesiems darbuotojams būtų taikomas 5 straipsnyje nustatytas vienodo požiūrio principas ir kad laikinojo įdarbinimo įmonės būtų pripažintos darbdaviais, tuo pat metu atsižvelgiant į poreikį nustatyti tinkamą darbo per laikinojo įdarbinimo įmones naudojimo sistemą, siekiant veiksmingai prisidėti prie darbo vietų kūrimo ir lanksčių darbo formų plėtojimo (Direktyvos 2008/104/EB 2 straipsnis).

Kaip minėta, ieškovei kasaciname skunde kelia klausimą, ar Direktyvos 2008/104/EB 5 straipsnyje įtvirtintos ir į nacionalinę teisę perkeltos minėtos Įstatymo ir [DK](#) nuostatos yra aktualios šioje byloje susiklosčiusiai situacijai, atsižvelgiant į tai, kad laikinojo darbo naudotojai EIGE – Europos Sąjungos agentūra. Atsižvelgiant į tai, kad ieškovei kasaciname skunde kelia klausimą dėl Direktyvos 2008/104/EB ir nacionalinių teisės nuostatų taikymo *ratione personae*, būtina kompleksiškai atsižvelgti į šios direktyvos taikymo sritį, EIGE, kaip ES agentūros, kurios veikla apibrėžta ES teisės aktu, veiklą reglamentuojančias nuostatas ir veiklos pobūdį.

2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1922/2006, įsteigiančio Europos lyčių lygybės institutą (EIGE), 2 straipsnyje nustatyta, jog bendri EIGE tikslai yra prisidėti prie lyčių lygybės skatinimo ir ją stiprinti, įskaitant lyčių aspekto integravimą į visas Bendrijos politikos kryptis ir pagal ją parengtas nacionalines politikos kryptis bei kovą su diskriminacija dėl lyties, bei ugdyti ES piliečių sąmoningumą lyčių lygybės klausimu teikiant

techninė pagalbą Bendrijos institucijoms, visų pirma Komisijai, ir valstybių narių valdžios institucijoms, kaip nustatyta 3 straipsnyje.

Siekdamas pirmiau minėtų nustatytų tikslų, EIGE, be kita ko: a) renka, analizuoja ir platina atitinkamą objektyvią, palyginamą ir patikimą informaciją apie lyčių lygybę, įskaitant valstybių narių, Bendrijos institucijų, mokslinių tyrimų centrų, nacionalinių lygybės įstaigų, nevyriausybių organizacijų, socialinių partnerių, atitinkamų trečiųjų šalių ir tarptautinių organizacijų Instituiui perduotas mokslinių tyrimų ir geriausios praktikos rezultatus, ir siūlo tolesnių mokslinių tyrimų sritys; b) rengia metodus duomenų objektyvumui, palyginamumui ir patikimumui gerinti Europos lygį, nustatydamas kriterijus, kurie užtikrintų didesnę informacijos nuoseklumą ir atsižvelgtų į lyčių klausimus duomenų rinkimo metu; c) rengia, analizuoja, įvertina ir platina metodines priemones, siekdamas paremti lyčių lygybės klausimų integravimą į visas Bendrijos politikos kryptis ir pagal jas parengtas nacionalinės politikos kryptis bei remti lyčių aspekto integravimą visose Bendrijos institucijose ir įstaigose (Reglamento (EB) Nr. 1922/2006 3 straipsnio 1 dalis).

Pagal savo teisinę prigimtį EIGE yra apibrėžiamas kaip juridinis asmuo, kuris kiekvienoje valstybėje narėje naudoja didžiausiu subjektyvumu, kuris suteikiamas juridiniams asmenims pagal jų teisės aktus (Reglamento (EB) Nr. 1922/2006 5 straipsnis). Savo funkcijų vykdymo srityje EIGE yra nepriklausoma ir veikia visuomenės interesais (Reglamento (EB) Nr. 1922/2006 6 straipsnis).

EIGE darbuotojai (–oms) taikomi Europos Bendrijų pareigūnų taisybės nuostatai ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų įdarbinimo sąlygos, nustatytos Reglamentu (EEB, EAPB, Euratomas) Nr. 259/68, bei Europos Bendrijų institucijų bendrai priimtoms taisyklėms, skirtoms šiems Taisybės nuostatomis ir įdarbinimo sąlygoms įgyvendinti. Valdymo taryba, suderinus su Komisija ir laikydamasi Taisybės nuostatų 110 straipsnyje nustatytos tvarkos, tvirtina būtiną įgyvendinimo priemonę. Valdymo taryba gali priimti nuostatas, leidžiančias EIGE įdarbinti komandiruotus (–as) valstybių narių nacionalinius (–es) ekspertus (–es). Savo darbuotojų atžvilgiu EIGE naudoja paskyrimų taisyklę, suteiktą įgaliojimu (Reglamento (EB) Nr. 1922/2006 13 straipsnis).

Pagal Reglamento Nr. 1922/2006 14 straipsnio 3 dalį EIGE veikia pirmiausia finansuojama iš Sąjungos lėšų, pagal šio 14 straipsnio 3 dalies b punktą jos pajamas sudaro „mokėjimai už suteiktas paslaugas“. ESTT pažymėjo, jog pirmiau minėtos Reglamento Nr. 1922/2006 nuostatos patvirtina, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė, jog EIGE bent jau iš dalies veiks kaip rinkos dalyvis (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 45 punktas).

ESTT, atsižvelgdamas į minėtą EIGE veiklos pobūdį, vertino, jog ji bent jau iš dalies vykdo veiklą, kurią sudaro paslaugų teikimas konkrečioje rinkoje, be to, niekas nerodo, kad tokia Sąjungos agentūra kaip EIGE nepatenka į Direktyvos 2008/104 taikymo sritį, kai naudojasi laikinųjų darbuotojų darbu per laikinojo įdarbinimo įmones. Tai, jog Direktyvos 2008/104/EB 1 straipsnio 2 dalyje minimos „valstybinės ir privačios“ įmonės, aplinkybė, kad tokia Sąjungos agentūra kaip EIGE buvo įsteigta pagal Sąjungos teisę (šiuo atveju – Reglamentą Nr. 1922/2006), neturi reikšmės sprendžiant dėl Direktyvos 2008/104/EB taikymo (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 45–49 punktai).

Todėl byloje priimta sprendime ESTT, atsižvelgdamas į minėtą EIGE pobūdį, Direktyvos 2008/104/EB taikymo sritį, nusprendė, jog Direktyvos 2008/104/EB 1 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka situacija, kai laikinojo įdarbinimo įmonė asmenis, sudariusius su ja darbo sutartį, skiria dirbti EIGE (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 50 punktas). Taigi nurodytų išaiškinimų kontekste spėjstina, jog ieškovės argumentai, kad Direktyvos 2008/104/EB nuostatos bei ją įgyvendinančios minėtos nacionalinės nuostatos jai nėra taikytinos, laikytini nepagrįstais.

Kiek tai susiję su Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto vienodo požiūrio principo aiškinimu ir taikymu, pažymėtina, jog pagal Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą laikinųjų darbuotojų pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos jų paskyrimo į įmonę laikinojo darbo naudotojų laikotarpiu yra bent tokios, kokios būtų tokios, jei ta įmonė būtų juos tiesiogiai įdarbinusi tai pačiai darbo vietai užminti.

Kaip minėta, sąvoka „pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos“, kaip ji suprantama pagal šio 5 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, yra apibrėžta Direktyvos 2008/104 3 straipsnio 1 dalies f punkte ir apima darbo laiką, viršvalandžius, pertraukas, poilsio laiką, naktinį darbą, atostogų ir valstybinių švenčių trukmę, taip pat darbo užmokestį.

SESV 335 straipsnyje nurodyta, kad kiekvienoje valstybėje narėje Sąjunga naudojasi plačiausiu teismumu, suteikiamu juridiniams asmenims pagal nacionalinius įstatymus. Tai, kad laikinieji darbuotojai suteikiamos pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos, kurios taikomos pagal Sąjungos pareigūnų taisybės nuostatas įdarbinantiems darbuotojams, neriboja šio teismo (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 57 punktas).

ESTT pažymėjo, jog pagal SESV 336 straipsnį Sąjungos teisės aktų leidėjas patvirtina Sąjungos pareigūnų taisybės nuostatas ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygas. Vis dėlto nei šiose nuostatose, nei kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygose nereguluojamos laikinųjų darbuotojų, kuriuos Sąjungos laikinojo įdarbinimo įmonės skiria dirbti į Sąjungos agentūras, darbo sąlygos. Vadinasi, nesant specialių teisės aktų, kai šios agentūros įdarbina laikinuosius darbuotojus pagal su laikinojo įdarbinimo įmonėmis sudarytas sutartis, Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas vienodo požiūrio principas visapusiškai taikomas šiems darbuotojams vykstant tokioje agentūroje jiems skiriamas užduotis (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 58 punktas).

Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad laikinieji darbuotojai būtų suteiktos tokios pat „pagrindinės darbo ir įdarbinimo sąlygos“, o šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies f punkte ši sąvoka iš esmės apibrėžta kaip apimanti sąlygas, nustatytas bendro pobūdžio privalomose teisės nuostatose, galiojančias įmonėje laikinojo darbo naudotojoje ir susijusias su darbo laiku ir darbo užmokesčiu (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 60 punktas).

Todėl ESTT pažymėjo, jog Direktyvos 2008/104 5 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pareigos, kurias užima į EIGE paskirtas laikinasis darbuotojas, gali būti laikomos „ta pačia darbo vieta“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, net jeigu visos pareigos, į kurias EIGE tiesiogiai įdarbina darbuotojus, apima užduotis, kurias gali atlikti tik asmenys, kuriems taikomi Sąjungos pareigūnų taisybės nuostatai (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 62 punktas).

Nors kasaciniame skunde reikšiamos abejonės, kad tokiu atveju atsakovų padėtis yra prilyginama ES tarnautojų padėčiai, tačiau ESTT, generalinis advokatas E. Tanchevas pabrėžė, jog tai nėra laikinųjų darbuotojų prilyginimas nuolatiniams darbuotojams jų darbo laikotarpiu ar ilgiau, atsakovai pagrindinėje byloje visiškai neprašė pakeisti jų laikinojo darbo sutarčių, o tik reikalauja sumokėti darbo užmokesčio nepriėmimą, kurį, kaip jie teigia, jiems priklauso (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 60–61 punktai; generalinio advokato E. Tanchevo 2021 m. liepos 15 d. išvada byloje C-948/19, 75 punktas). ESTT taip pat neklaušino dėl EIGE savarankiškumo ar Sąjungos pareigūnų taisybės nuostatų pažeidimo (ESTT 2021 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Manpower Lit*, C-948/19, 61 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, spėjstina, jog apeliacinės instancijos teismas, kurio argumentaciją atspindi ir ESTT pateikti vertinimai, pagrįstai nurodė, kad tokio darbo užmokesčio prilyginimu savaime atsakovams nėra suteikiamas „Bendrijos tarnautojų“ teisinis statusas, o tik užtikrinamas vienodo požiūrio principo taikymas darbo užmokesčio mokėjimo srityje. Toks teismo atliktas palyginimas neviršija DK 75 straipsnio 2 dalies bei atitinkamai Direktyvos Nr. 2008/104/EB 5 straipsnio 1 dalies tikslų – savo esme bei pobūdžiu jis pateiktas tik sprendžiant klausimą dėl nediskriminacinio darbo užmokesčio mokėjimo.

Teisėjų kolegija taip pat sutinka su apeliacinės instancijos teismo išvadomis, jog tiek Direktyvos Nr. 2008/104/EB 5 straipsnio 1 dalyje, tiek minėtuose nacionaliniuose teisės aktuose nustatyta laikinųjų darbuotojų nediskriminavimo garantija nereikalauja palyginti laikinųjų darbuotojų darbo užmokesčio dydžio su realiai laikinojo darbo naudotojo tiesiogiai įdarbintų kitų darbuotojų darbo užmokesčiu. Šiuo atveju būtina tik nustatyti, koks darbo užmokestis laikinajam darbuotojui būtų mokamas, jei jis būtų tiesiogiai įdarbinas pas laikinojo darbo naudotoją.

Teisėjų kolegija pažymi, jog Nuostatų 80 straipsnis pateikia sutartininkų skirstymą į keturias pareigų grupes, atitinkančias atliekamą darbą. Kiekviena pareigų grupė yra skirstoma į lygius ir pakopas. Darbo rūšys ir atitinkamos pareigų grupės yra tokios: IV pareigų grupė (lygiai 13–18) – administracinis, patariamasis, kalbinis ir lygiavertės techninės užduotys, atliekamos prizinant pareigūnams ar laikiniejiems darbuotojams; III pareigų grupė (lygiai 8–12) – vykdomosios užduotys, projektai, apskaita ir kitos lygiavertės techninės užduotys, atliekamos prizinant pareigūnams ar laikiniejiems darbuotojams; II pareigų grupė (lygiai 4–7) – kancelarinės ir sekretorių užduotys, raštinės valdymas ir kitos lygiavertės techninės užduotys, atliekamos prizinant pareigūnams ar laikiniejiems darbuotojams; I pareigų grupė (lygiai 1–3) – fizinis darbas ir administracinio aptarnavimo užduotys, atliekamos prizinant pareigūnams ar laikiniejiems darbuotojams.

Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į kasacinio skundo argumentus, teismų nustatytas aplinkybes, neturi pagrindo kitaip nei ginčą nagrinėję teismai vertinti aplinkybių, kad atsakovų vykdytos funkcijos labiausiai atitinka funkcijas, nustatytas Nuostatų (IV antraštinėje dalyje „Sutartininkai“) II grupės 4–7 lygių (kategorių) sąraše, be to, teismai pagrįstai nusprendė, kad atsakovų pareigybės pagal faktiškai vykdytas funkcijas atitinka ne žemesnę nei II grupės 4 kategoriją, ir pagal tai nustatė palyginamąjį darbo užmokestį, kurį laikinojo darbo naudotojas būtų mokėjęs, jei atsakovus būtų įdarbinęs tiesiogiai. Šiuo atveju kasaciniame skunde nebuvo pateikta pagrįstų argumentų, leidžiančių kitaip vertinti atsakovų atliktas funkcijas. Dėl šių priežasčių spėjstina, jog teismai pagrįstai atsakovams priteisė darbo užmokesčio nepriėmimą.

Dėl bylos procesinės baigties

Kiti kasacinio skundo argumentai, be kita ko, susiję su nukrypimu nuo kasacinio teismo praktikos, nesikreipimu prejudicinio sprendimo, atsižvelgiant į procesinę bylos eigą ir šioje teismo nutartyje pateiktus išaiškinimus, neturi teisinės reikšmės, todėl teisėjų kolegija dėl jų atskirai nepasisako.

Remdamasi išdėstytais motyvais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovės kasacinio skundo argumentai nesudaro teisinio pagrindo keisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį. Dėl to kasacinis skundas atmestinas, o apeliacinės instancijos teismo nutartis palikta nepakeista ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

[CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Ieškovė kasaciniam teismui pateikė prašymą priteisti jai kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Ieškovės kasacinis skundas netenkintinas, nėra tenkinami jos interesai, todėl ji neturi teisės į patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis).

Trečiasis asmuo EIGE prisidėjimo prie kasacinio skundo prašo priteisti iš atsakovų bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios, apeliacinės instancijos teismuose bei kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsižvelgiant į EIGE byloje išreikštą poziciją dėl ieškovės reikštų reikalavimų, teismo vertinimas dėl atsakovams mokėtinio darbo užmokesčio dydžio jiems darbinės funkcijas atliekant pas EIGE, kaip laikinojo darbo naudotoją, jai bylinėjimosi išlaidų atlyginimas nepriteistinas ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis).

Atsakovai nepateikė prašymo bei įrodymų dėl kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, todėl jų atlyginimo klausimas nesprendžiamas.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 11 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 12,74 Eur tokių išlaidų. Netenkinus ieškovės kasacinio skundo, šios išlaidos priteistos iš ieškovės.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. birželio 20 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti valstybei iš ieškovės uždarosios akcinės bendrovės „Manpower LT“ (j. a. k. 300529825) 12,74 Eur (dvylika Eur 74 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Grabinskas

Simniškis

Vasarienė